

RECENZÍÓ

DOI: 10.17165/TP.2019.2.16

Anna Mystkowska-Wiertelak – Mirosław Pawlak:
Willingness to Communicate in Instructed Second Language Acquisition.
 Bristol, Multilingual Matters, 2017. 231 p. ISBN 9781783097166

Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap a hatékony kommunikációs technikák alkalmazása, mely személyes interakciók formájában, magánéletünkben és hivatásunkban is megjelenik. A David Singleton és Simone E. Pfenninger által szerkesztett *Second Language Acquisition* sorozat a nyelvelsajátítás és feldolgozás témakörében közöl köteteket és tanulmányokat. Ezen sorozat részeként, a Multilingual Matters gondozásában, 2017-ben jelent meg a *Willingness to Communicate in Instructed Second Language Acquisition* című könyv. A 231 oldal terjedelmű kiadás jelentősége azért kiemelkedő, mert a kommunikációs hajlandóság vizsgálata nemcsak a privát szférában, de a tudományban is jelentőségteljes; nyelvelsajátítással, nyelvtanulással, nyelvtanítással vagy éppen pszicholingvisztikával foglalkozók számára egyaránt.

A kötet szerzői, Anna Mystkowska-Wiertelak és Mirosław Pawlak, mindketten az Adam Mickiewicz Egyetemen és az Állami Egyetemen oktatnak Lengyelország-

ban. Anna Mystkowska-Wiertelak kutatási területei az egyéni különbségek, motiváció, kommunikációs hajlandóság és a nyelvtanulási stratégiák, míg Mirosław Pawlak a javító visszacsatolás, nyelvtanulási stratégiák és az egyéni tanulási stratégiák témakörében végez kutatást.

A három részből, ezen belül kilenc fő fejezetből álló monográfia bevezetőjéből megtudjuk, hogy a tanulók nyelvtanulási sikere azon vágyukon múlik, hogy részt vegyenek idegen nyelvi kommunikációban, illetve hogy a kommunikációs hajlandóság befolyásolja a kommunikáció gyakoriságát. Meghatározást nyer továbbá az is, hogy miért érdemes a témában vizsgálni, és hogy mi befolyásolja a kommunikációs hajlandóságot második nyelv elsajátítása esetén. A könyvben ismertetett, kutatásban vizsgált populáció lengyel nemzetiségű, angolt haladó szinten tanuló, bachelor vagy master szakos egyetemistákból áll.

A kötet első része második nyelvre vonatkozó teoretikus, módszertani és tapasztala-

lati kérdések áttekintésével foglalkozik, valamint bemutatja a kommunikációs hajlandóság fogalmát, eredetét és fejlődését. Történetét tekintve a kommunikációs hajlandóság kezdetben személyiségi jegy volt. McCroskey elmélete (McCroskey, 1992) szerint úgy fogható fel, mintha bevezetése vagy lezárása lenne a másokkal történő kommunikációnak, illetve stabil, egyéni jellemző, ami kontextushoz és szituációhoz köthető. Az első részben megismerhetjük még a kommunikációs hajlandóság piramis-modelljét, amely az aktuális nyelvhasználat, viselkedési szándék, megelőző szituációk, motivációs hajlam, affektív-kognitív kontextus, valamint a közösségi-egyéni kontextus meghatározott szintjeit foglalja magában. Jelen rész bemutatja az aktuális tudományterület tanulmányozásához szükséges módszertani kérdéseket, kvantitatív és kvalitatív kutatási jegyeket, és online kérdőívek alapján, makroperspektívából végzett vizsgálat eredményeit, mely a kommunikációs hajlandóságra vonatkozó változók felismerését célozta. Az empirikus vizsgálat önbeszámolót alkalmaz, melynek során a beszédkésztség több, különböző kommunikációs kontextusban került mérésre, különböző beszédpartnerek esetén. Korábban a témában végzett kutatások vizsgálták a kapcsolatot Gardner oktatási modellje (Gardner, 1985) és MacIntyre (MacIntyre, 1994) második nyelvre vonatkozó kommunikációs

hajlandóság-modellje között, ami magával vont számos változót és ezek szerepét a második nyelv tanulásának sikerességében. A szituációs és dinamikus kommunikációs hajlandóság az átmenetet képviseli a kvantitatív kutatási módszertől a vegyes módszer felé, amely vizsgálja a stabil viselkedési tendenciákat és a dinamikus változókat. A konklúzió hangsúlyozza a tanulmányban alkalmazott perspektívák sokaságát.

A második rész célja többértű: tervezni és érvényesíteni egy olyan eszközt, amely jól alkalmazható a kommunikációs hajlandóság vizsgálatában idegen nyelvi kontextusban; rávilágítani a struktúrára; valamint a kommunikációs hajlandóság különböző éleit hangsúlyozni. Az eszköz létrehozása során fontos szempontnak bizonyult az osztályon belüli kommunikációs hajlandóság, osztályon kívüli kommunikációs hajlandóság, magabiztosság a kommunikációban, a tanuló hiedelme, az osztályteremben tapasztalható környezet, a nemzetközi elhelyezkedés, az ideális és a vágyott második nyelvi személyiség. A vizsgálati eredmények alapján elmondható, hogy az eszköz kifejlesztése során az első kísérleti fázis egy 6 faktoros modell volt, amely a következőket foglalta magában: pozitív jövőkép, kommunikációs magabiztosság, osztálytermi környezet, nemzetközi elhelyezkedés, vágyott személyiség, osztálytermen kívüli

kommunikációs hajlandóság. A tanulmány második fázisa egy 8 faktoros modell létrehozása, mely tartalmazza a kommunikációs magabiztosságot, a vágyott személyiséget, az osztálytermi környezetet, a nemzetközi elhelyezkedést (nyitottságot a tapasztalatra), nem megtervezett osztálytermi kommunikációs hajlandóságot, nemzetközi elhelyezkedést (érdeklődést a nemzetközi ügyek iránt), gyakorlatkereső kommunikációs hajlandóságot és tervezett osztálytermi kommunikációs hajlandóságot. Egy alternatív megoldás használatakor figyelembe kell venni a paraméterek változatosságát, mint a program típusa, évfolyam, jártasság, idegennel történő kontaktus mennyisége, tanulási stílusok és stratégiák.

A harmadik rész összefoglaló kutatási eredményeket tartalmaz a korábbi vizsgálatokból, a kommunikációs hajlandóság mikroperspektívából történő elemzésével foglalkozik, egyéni és kontextuális hatásokra összpontosítva, tanulói értékelések alapján. Kutatja a nyelvtanulók célnyelv használati szándékát, ami mikro- és makroösszefüggésben áll, mivel a kommunikációs hajlandóság belső állapotok és külső körülmények dinamikus interakciójából ered, melyek vagy elősegítik, vagy hátráltatják egymást.

A monográfia egyik nagy jelentősége abban rejlik, hogy a kommunikációs hajlandóságot befolyásoló hatásokat a következők szerint foglalja össze:

- -aggodalom, mely az önészlelés határozott, komplex rendszere. Ide sorolhatók különböző hiedelmek, az osztálytermi nyelvtanulásra vonatkozó érzések és viselkedések, melyek a nyelvtanulási folyamat egyedülállóságából adódnak. Aggodalmat kelthet emberekben maga a kommunikáció, a kommunikáció során használt nyelv vagy a kommunikációs szituáció.
- -személyes kommunikatív kompetencia, ami fontos előjelzője a viselkedésnek, főként azért, mert a tanuló döntése, hogy beszéljen. Mindez második nyelvben való jártasságának megítélésén múlik, nem pedig tárgyilagosságon.
- -motiváció, hiszen további idegen nyelvek tanulásának sikere a tanuló motivációján múlik. Gardner szerint egy új nyelv tanulása iránti motiváció a nyelvtanuló munkája és igyekezete, melyben fontos szerepet játszik a cselekvés iránti vágy és a megtapasztalt elégedettség (Gardner, 1985).
- -önelhatározás teóriája, ami különbséget tesz belső és külső indíték közt. A belső indíték az élvezet és elégedettség érzése, melyet egy adott feladat ébreszt fel, míg a külső indíték egy egységes szabályozás, a tanuló irányításán túl.

Dörnyei Zoltán (Dörnyei, 2009) szerint a

második nyelvre vonatkozó motivációs rendszer annak érdekében tett erőfeszítés, hogy az egyén vágyott jövőre és elképzelt céljaira vonatkozó személyes meggyőződésen alapuló nyelvi kompetenciája fejlődjön.

- -életkor és nem: ezek hatása attól függ, melyik évfolyamba jár a diák.
- -személyiség, ami alakítja a második nyelv kommunikációs viselkedését. Ideiglenes változó, amely nagyfokú flexibilitást mutat, melyben az egyéni jegyek kifejezése egy adott csoport attitűdjétől és viselkedési mintájától függ.

Az egyén profiljában megtalálható a kommunikatív kompetencia, motiváció, életkor, nem és a személyiség. A tanuló interakciós készsége a környezet aspektusaitól, a megvitatott kérdésektől és az érintett egyénektől függ.

A konklúzió hangsúlyozza, hogy a célnyelvi interakció képessége kritikus fontosságú a sikeres második/idegennyelv-tanulás folyamatában és a vágyott kommunikációs cél hatékony megvalósításában. Nagyobb hangsúlyt kellene helyezni ilyen interakciók támogatására a mindennapok során instrukcionált idegennyelv-oktatási kontextusban.

Jelen tudományos kötet jó szívvel ajánlható nyelvészettel foglalkozók teljes körének, egyetemistáknak, oktatóknak, kutatóknak egyaránt, akik másodiknyelv-elsajátítással vagy idegennyelv-oktatással foglalkoznak.

A könyv szerkezete tiszta, felépítése logikus, könnyen követhető, nyelvezete olvasmányos. Minden fejezetet bevezető elő meg, és konklúzió zár. Mindezeket túl független, bibliográfia, szerző és tárgymutató is áll az olvasó rendelkezésére.

A jól megírt, adatokban rendkívül gazdag kötet átfogó beszámolót nyújt egyéni különbségekről, faktorokról, melyek a második nyelvet tanulók kommunikációs szándékára hatással vannak. Makro- és mikro-perspektívát egyaránt alkalmaz, ami közelebb hozza az érdeklődőt, hogy megértse a különböző kontextusban zajló kommunikációs szándékokat. Ajánlást fogalmaz meg osztálytermi alkalmazásra is, ami lehetővé teszi, hogy gyakorló nyelvtanárok is hasznosítsák a megismert, kommunikációs hajlandóságot befolyásoló és javító eszközöket. Véleményem szerint érdekes lenne más, fiatalabb korosztály és más anyanyelvű populáció kommunikációs hajlandóságát is tanulmányozni, hiszen például Magyarországon már általános iskolában elkezdődik a kötelező idegennyelv-oktatás, és az eredmények már erre a korosztályra vonatkozóan is felhasználhatók lennének a hatékony nyelvtanítás során.

A kötet egyik legszignifikánsabb része a 174. oldalon található összesítő táblázat, amely kimerítő összefoglalót ad a vizsgált, beszéd-készséggel foglalkozó órákon a kommunikációs hajlandósági szintre hatást gyakorló tényezőkről: téma, külső faktorok,

programon belüli szint, oktatási kontextus, osztálytermi atmoszféra, tanárra vonatkozó változók, feladatra vonatkozó változók, diákra vonatkozó változók, beszédpartner, munkaforma, kezdeti kommunikációs hajlandóság, az osztály szintje és egyéb faktorok.

A könyv kiválóságát nyelvtanárként abban látom, hogy tisztán hangsúlyozza azokat a komponenseket, amelyek befolyásolják diákjaink kommunikációs hajlandóságát. Ez azért lényeges, mert manapság a diákok, bár megtanulják a tananyagot, de sokuk számára riasztó idegen nyelven megszólalni. Ebből a könyvből kiderül, milyen tényezőkre kell különösen figyelni, ha tanulóink hasonló problémával küzdenek. Az olvasottak mind hozzájárulnak ahhoz, hogy nyelvtanárként sikeresebbé tegyük diákjainkat és oktatói munkánkat egyaránt.

BIBLIOGRÁFIA

- Dörnyei, Z. (2009). The L2 motivational self-system. In: Z. Dörnyei and E. Ushioda (eds) *Motivation, Language Identity and the L2 Self* Bristol: Multilingual Matters pp. 9–42. DOI: [10.21832/9781847691293-003](https://doi.org/10.21832/9781847691293-003)
- Gardner, R. C. (1985). *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold
- MacIntyre, P.D. (1994). Variables underlying willingness to communicate: A casual analysis. *Communication Research Reports* 11 (2), pp. 135–142. DOI: [10.1080/08824099409359951](https://doi.org/10.1080/08824099409359951)
- McCroskey, J. C. (1992). Reliability and validity of the willingness to communicate scale. *Communication Quarterly*, 40, pp. 16–25. DOI: [10.1080/01463379209369817](https://doi.org/10.1080/01463379209369817)

LENGYEL ZSÓFIA¹

¹ Phd hallgató, Pannon Egyetem Többszempvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola; lengyelzsofia83@gmail.com